

Trin-for-trin-vejledning om natur i omlægningsplaner

1. Rammer for natur i omlægningsindsatsen

Med *Aftale om et Grønt Danmark* og *Aftale om Implementering af et Grønt Danmark* er der enighed om at reducere kvælstofudledningen med aktuelt 13.800 ton, udtage 140.000 ha kulstofrige lavbunds-jorder inkl. randarealer frem mod 2030, etablere 250.000 ha ny skov, heraf 100.000 ha urørt skov og skabe mere og sammenhængende natur. De lokale treparter skal i de lokale omlægningsplaner arbejde for så vidt muligt at identificere arealer inden for omlægningsindsatsen, som har potentiale for at bidrage til beskyttet natur, og hvor muligt også strengt beskyttet natur. Det bemærkes, at der ikke er fastsat kvantitative mål for skovrejsning og natur for den enkelte lokale treparts omlægningsplan i 2025, samt at planlægning for natur i omlægningsplanerne indtil videre sker indenfor de nuværende rammer.

Denne vejledning omhandler at planlægge for natur i omlægningsplanerne og hvordan natur registreres i MARS, så ambitionerne om at understøtte biodiversitet, skabe mere sammenhængende natur og målet om at mindst 20 pct. af Danmarks areal skal være beskyttet natur, også understøttes i de lokale treparters arbejde med arealomlægningen.

2. Identifikation af arealer med naturpotentiale

Definitionen af beskyttet og strengt beskyttet natur afventer den kommende lov om natur og biodiversitet. Det fremgår af *Aftale om implementering af et Grønt Danmark*, at regeringen i 2025 vil indkalde partierne til en drøftelse af en kommende lov om natur og biodiversitet. Regeringen vil til disse drøftelser præsentere overvejelser om en definition for beskyttet natur og strengt beskyttet natur.

Flere kortlag i MARS vil kunne benyttes til at identificere arealer med naturpotentiale:

- Prioriteringskort til ny natur i naturgenopretningsforordningen (SGAV) (kommer senere)
- Biodiversitetsprioriteringskort (DCE, til lavbundsområder)
- Biodiversitetsrådets kort med 30% beskyttet natur
- Beskyttede naturtyper (§3) (naturbeskyttelsesloven)
- Natura 2000 områder (habitatdirektivet)

Når der indtegnes skitseprojekter i MARS, bliver der foretaget overlapsanalyser på indtegnede skitseprojekter, som viser et screeningsresultat med potentialer for biodiversitet og natur (overlap med kortlag listet ovenfor). Dette kan bruges som et parameter til at prioritere de konkrete kvælstof og/eller lavbundsprojekter, herunder hvor der indtegnes skitseprojekter eller hvilke skitseprojekter, der udvælges til at indgå i den endelige omlægningsplan. Historiske kort kan også være kilde til at finde arealer, som har potentiale for at blive til sammenhængende natur.

Indtegnning af naturprojekter – herunder forslag til større sammenhængende naturområder - kan ligesom med øvrige projektforslag, kun indtegnes i omlægningsplanen, hvis der er enighed herom i den lokale trepart.

3. Indtegning af større sammenhængende naturområder i MARS

I MARS-opdateringen i efteråret 2025 vil man kunne indtegne områder i Planlægningsmodulet under en ny kategori ved navn "Naturpotentialer". Det kan være relevant at anvende kategorien ved indtegning af forslag fra den lokale trepart til større sammenhængende naturområder.

Det kan være relevant at indtegne store sammenhængende naturområder tidligt i processen. Inden for rammen kan der med fordel placeres naturfremmende indsatser (f.eks. lavbund, større vådområder, permanent ekstensivering, urørt skov). Arealerne mellem indsatserne kan være oplagte områder til fondsfinansierede projekter (se punkt 5 nedenfor). De store sammenhængende naturarealer vil fremgå i Planlægningsmodulet på linje med kvælstof- og lavbundsindsatser, samt skovrejsning. I Statusmodulet vil man kunne se overlap mellem disse områder og relevante kortlag med naturpotentialer: "Prioriteringskort til ny natur i naturgenopretningsforordningen (SGAV)", "Biodiversitetsprioriteringskort", "Biodiversitetsrådets kort med 30% beskyttet natur", "Beskyttede naturtyper (§3)" og "Natura 2000 områder", se eksempel i Tabel 1.

Indtil kategorien "Naturpotentialer" bliver tilgængelig i MARS, kan man anvende kategorien "øvrige". Bemærk, at projekter i kategorien "øvrige" beregner 40 kg. N pr. hektar, som vil udgå igen af den samlede effektberegning, når projekterne overføres til kategorien "Naturpotentialer".

Tabel 1 eksempel på overlapsanalyser for "Naturpotentialer".

Sammenhængende natur	Prioriteringskort til ny natur i naturgenopretningsforordningen (SGAV)	Overlap med Biodiversitetsprioriteringskort hvis score < 7	Overlap med Biodiversitetsrådets kort med 30% beskyttet natur	Overlap med Beskyttede naturtyper (§3)	Overlap med Natura 2000 områder	Overlap med ansøgte projektet og skitseprojekter
xx ha	x %	x %	x%	x %	x %	x%

4. Inddragelse af lodsejere

Ministeriet og parterne opfordrer de lokale trepart til at tilrettelægge en god kommunikation og lods ejerdialog i forbindelse med arbejdet med omlægningsplanerne. Ministeriet og parterne finder det hensigtsmæssigt, at de lokale trepart så vidt muligt tilrettelægger kommunikation og lodsejerdialog forud for, at der indtegnes projekter i MARS. Formen på lodsejerdialogen kan variere mellem de lokale trepart, men et eksempel på et vellykket format er de stormøder med lodsejere, som er afholdt i flere kommuner i samarbejde med lokale landbrugsorganisationer. Andre sender breve til alle lodsejere i kommunen med opfordring til at melde arealer ind mv. Formands- og sekretariatskommunerne opfordres til at række ud til repræsentanterne i de lokale trepart og udtagningskonsulenterne i forhold til konkretisering og planlægning af lokal lodsejerdialog.

5. Mulighed for finansiering af naturprojekter

Særligt for naturprojekter er det relevant at afsøge muligheder for fondsfinansiering. Den Danske Naturfond arbejder for at forbedre naturtilstanden og vandmiljøet. Naturfonden støtter og iværksætter naturprojekter i hele Danmark, herunder egne naturprojekter, hvor fonden helt eller delvist køber områder som en del af projekter. Den danske Klimaskovfond kan ligeledes være en mulighed for at rejse støtte til skovrejsnings- og lavbundsprojekter.

Den danske naturfond kan kontaktes pr mail: kontakt@naturfonden.dk, tlf. 7199 7201
Klimaskovfonden kan kontaktes pr mail: kontakt@klimaskovfonden.dk, tlf. 2311 1751

Novo Nordisk Fonden har afsat 10 mia. kr., som forventes både at tilfalde offentlige og private projekter samt projekter støttet af fonden alene eller i samarbejde med andre fonde og private aktører. Tildeling af midler til projekter bliver behandlet og bevilget efter Novo Nordisk Fondens ordinære bevillingsprocedure. Se mere her: <https://novonordiskfonden.dk/projekter/groen-omstilling-inden-forrammerne-af-den-groenne-trepart/>

Endvidere lægges der i den nye tilskudsordning til privat skovrejsning op til, at der i to årlige ansøgningsunder bl.a. vil blive prioriteret midler til skovrejsningsprojekter, hvor arealerne fx ligger i drikkevandsområder samt sammenbinder natur og skovområder.

6. Valg og placering af virkemidler

Vådområder-, lavbundsprojekter og skovrejsninger bidrager også til at skabe mere natur. Ved placeringen af virkemidler skal der tages hensyn til den naturlige hydrologi og geologi. På den måde kan også virkemidler med begrænset naturpotentiale bidrage, fx kan et minivådområde ved en god opstrøms placering medvirke til, at arealet nedstrøms modtager mindre næringsstoffer, hvilket vil øge naturkvaliteten nedstrøms.